

Kärnavfallsrådets synpunkter angående tillstånd till anläggningar i ett sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall samt i anslutning till det frågor om samband mellan ansökningar och behov av samordnad prövning avseende verksamheter i Forsmark

Mark- och miljödomstolen har när det gäller ansökningarna till målen: M 1333-11, M 7062-14, M 6009-16 och M 4617-13 frågat om det 1) finns något samband mellan SKB:s ansökningar och 2) om det finns behov av samordnad prövning av två eller flera av ansökningarna.

Kärnavfallsrådets svar på domstolens frågor

Kärnavfallsrådet anser som svar på fråga 1:

att det finns geografiska, miljömässiga och tekniska samband i samtliga de aspekter som domstolen specificerar fråga 1 a.

att vid prövningen i mål M 1333-11 och M 6009-14 bör hänsyn tas till samtliga följdverksamheter, som landtransporter och sjötransporter av olika slag, och anläggningar som kan antas bli behövliga för att verksamheterna i de två målen ska kunna bedrivas på ett ändamålsenligt sätt.

att den planerade anläggningen för mellanlagring och slutförvaring av låg- och medelaktivt avfall i Forsmark, SFR, (mål M 7062-14) och dess följdverksamheter bör prövas i en särskild huvudförhandling.

Kärnavfallsrådet anser som svar på fråga 2:

att ansökningarna i M 1333-11, M 4617-13 och M 6009-14 bör prövas samordnat.

En samordnad och gemensam huvudförhandling av dessa ansökningar, är angelägen för att riskerna för miljön och människors hälsa ska kunna vägas samman på bästa sätt och förutsättningarna för en god helhetsbild av verksamheten på Forsmarksområdet ska kunna bedömas.

att den planerade anläggningen för mellanlagring och slutförvaring av låg- och medelaktivt avfall i Forsmark, SFR, (mål M 7062-14) av särskilda skäl bör prövas i en särskild huvudförhandling.

Utgångspunkter för Kärnavfallsrådets synpunkter

Kärnavfallsrådet anser att det finns tydliga och uppenbara geografiska, miljömässiga och tekniska samband mellan verksamheterna i Clab, de framtida verksamheterna i Clink och slutförvaret för använt kärnbränsle, mellanlagret och slutförvaret för låg- och medelaktivt radioaktivt avfall (SFR), den planerade utökade hamnverksamheten samt de berörda Natura 2000 områdena. Den kärntekniska verksamheten i Forsmarksområdet kommer att utökas avsevärt till följd av en nybyggnad av ett slutförvar för använt kärnbränsle och ett nytt mellanlager och slutförvar för låg- och medelaktivt radioaktivt avfall.

Gemensamt för verksamheterna inom Forsmarksområdet är de utgör nya anläggningar som tidigare inte har prövats. De är fråga om viktiga samhällsintressen, som medför stor omgivningspåverkan och stora ingrepp i miljön samt tar i anspråk värdefulla naturresurser, samtidigt som de riskerar att skada människors hälsa. Konkurrerande eller motstridiga intressen måste vägas samman för att den bästa lösningen ska kunna nås.

Av processekonomiska skäl talar detta för att en samordnad prövning görs av samtliga störningskällor det är fråga om i de aktuella målen. En samordnad prövning skapar förutsättningar för en god helhetsbild av riskerna för miljön och människors hälsa. Bestämmelserna i miljöbalken, som medger en sådan samordnad prövning¹, syftar till att främja en hållbar utveckling, som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. Prövningen av vilken påverkan på omgivningen som kan tolereras i Forsmark, bör bygga på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl. Det kan finnas skäl i sammanhanget att erinra om att vid prövning av ansökan om tillstånd enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet ska, förutom 2 kap. även 5 kap. 3 § miljöbalken tillämpas.² Bestämmelsen enligt 5 kap 3 § miljöbalken innebär att myndigheter och kommuner har det direkta ansvaret för att miljö kvalitetsnormer följs.³

Emellertid finns det praktiska skäl som mer talar för att pröva den planerade anläggningen för mellanlagring och slutförvaring av låg- och medelaktivt avfall i Forsmark, SFR, (mål M 7062-14) i en särskild huvudförhandling. I samband med att flera kärnkraftsreaktorer kommer att avvecklas och rivs tidigare än vad som planerats har det uppstått en kapacitetsbrist när det gäller mellanlagring av rivningskomponenter i avvaktan på slutförvaring som den planerade SFR anläggningen skulle bidra till att lösa. Kärnavfallsrådet anser att detta är så viktigt att den planerade anläggningen för mellanlagring och slutförvaring av låg- och medelaktivt avfall i Forsmark, SFR, (mål M 7062-14) bör prövas i en särskild huvudförhandling.

---

¹ Jfr 21 kap. 3 § miljöbalken

² Jfr 5 b § lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet

³ Se prop. 2009/10:184, s. 74

När det gäller hantering av kärnämnen, vilket det är fråga om i anslutning till slutförvaret i Forsmark, är vissa säkerhetsaspekter uppenbara. Det är frågan om klyvbara ämnen, vilka medför att risken för en oavsiktlig kriticitet, dvs. en självunderhållande kedjereaktion måste beaktas. Kärnämnen kan i sig också utgöra material som kan användas för vapenframställning och ska därför vara underkastade särskild internationell kontroll av att de inte kommer till obehörig användning. Det fysiska skyddet av kärntekniska anläggningar, som avser skyddet mot obehörigt intrång och sabotage samt skyddet mot obehörig befattning med kärnämne eller kärnavfall, är därför en viktig del av säkerhetsarbetet.

Av miljöbalken framgår att balken ska tillämpas parallellt med annan lagstiftning som reglerar verksamheten.⁴ Det innebär att miljöbalken i de avseenden som omfattar joniserande eller icke-joniserande strålning gäller parallellt med strålskyddslagen och kärntekniklagen. Således kan frågor som rör anläggningssäkerhet och strålskydd i ett tillståndsärende komma att prövas lika noggrant enligt såväl miljöbalken som kärntekniklagen och strålskyddslagen utifrån de syften de olika lagarna har att tillgodose. Några formella hinder mot att reglera frågor om kärnsäkerhet och strålskydd enligt miljöbalken finns inte.⁵

Ärendet

Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) har - i olika ansökningar - ansökt om tillstånd till följande kärntekniska anläggningar i Forsmark, Östhammars kommun, Uppsala län:

- anläggningar i ett sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall, inklusive Kärnbränsleförvaret, i Forsmark, Östhammars kommun (mål nr M 1333-11),
- utökad verksamhet vid anläggning för slutförvaring av låg- och medelaktivt avfall (SFR) i Forsmark (mål M 7062-14),
- hamnverksamhet i Forsmarks hamn (mål M 6009-16)

Mark- och miljödomstolen handlägger även mål som rör överklagande av Länsstyrelsen i Uppsala läns beslut den 18 juni 2013 om dispens enligt artskyddsförordningen för åtgärder i samband med byggande av slutförvar för använt kärnbränsle i Forsmark (M 4617-13).

Mark- och miljödomstolens frågor

Mark- och miljödomstolen har frågat om det 1) finns något samband mellan SKB:s ansökningar i ovannämnda mål och 2) om det finns behov av samordnad prövning av två eller flera av ansökningarna.

Domstolen har specificerats fråga 1) på följande sätt:

- a. Finns det geografiska, miljömässiga och tekniska samband mellan SKB:s ansökningar? Om så är fallet, finns det samband i följande avseenden eller i några andra avseenden:

---

⁴ Jfr 1 kap. 3 § miljöbalken

⁵ Se Miljööverdomstolens dom MÖD 2006:70 (M 3363-06).

- i. hamnverksamhet, landtransporter, sjötransporter och hantering av bergmassor,
- ii. Natura 2000-områdena Forsmarksbruk, Kallriga respektive Skaten-Rångsen,
- iii. miljö kvalitetsnormer för närbelägna vattenförekomster,
- iv. artskydd,
- v. de kärntekniska anläggningarna för Kärnbränsleförvaret och SFR, t.ex. avseende grundvattenbortledning och risk för påverkan på omgivningen vid eventuellt utsläpp av radioaktiva ämnen.

b. Hur ska så kallad följdverksamhet enligt 16 kap. 7 § miljöbalken angränsas (*"vid prövningen enligt denna balk skall hänsyn tas till andra verksamheter eller särskilda anläggningar som kan antas bli behövliga för att verksamheten skall kunna utnyttjas på ett ändamålsenligt sätt avgränsas"*), t.ex. när det gäller landtransporter och sjötransporter? Hur ska följdverksamhet prövas i mål M 1333-11, M 7062-14 och M 6009-14?

Domstolen har specificerats fråga 2) på följande sätt:

- a. Finns det behov av samordnad prövning av två eller flera av ansökningarna?
- b. Hur kan en samordnad prövning göras? Finns det skäl att hålla en gemensam huvudförhandling i de fyra målen?
- c. Vilka processekonomiska fördelar och nackdelar finns det med en samordnad prövning och en eventuell gemensam huvudförhandling i de fyra målen?
- d. En fråga som uppkommer rör prövningen av tillstånd till utökad lagringskapacitet i Clab från 8 000 ton till 11 000 ton använt kärnbränsle. SKB har uppgett att ett yrkande om att pröva en utökad lagring i Clab fristående från Clink skulle innebära flera års förlängning av den prövningen (se s. 2–3 i aktbilaga 437).
  - i. Hur kan en eventuell samordnad prövning av mål M 1333-11 och M 7062-14 påverka prövningen av tillstånd till utökad lagring i Clab?
  - ii. Vilka alternativ finns det för prövningen av tillstånd till utökad lagring i Clab?
  - iii. Vilka processekonomiska fördelar och nackdelar finns det med eventuella alternativ?

Kärnavfallsrådets synpunkter ska ha inkommit till mark- och miljödomstolen senast den 14 februari 2017.

Beredning av ärendet

Beslut i detta ärende har enhälligt fattats av Kärnavfallsrådet. Ärendet har beretts av sakkunnige Ingvar Persson samt Kärnavfallsrådets kansli.

Carl Reinhold Bråkenhielm
Kärnavfallsrådets Ordförande